

Co přinesla zeď?

Vzdělávací cíl: Žáci pomocí analýzy fotografie a dalších pramenů porozumí, jak mohli obyvatelé Berlína bezprostředně vnímat geopolitické důsledky studené války v rozděleném městě.

Klíčová slova: střetávání západního a východního bloku, každodennost, dějiny ve veřejném prostoru, dobové perspektivy, tvoříme

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 ZKOUMÁNÍ FOTOGRAFIE (2 min.)

Prohlížení fotografie s pomocí lupy a četba popisky.

Popisek fotografie poskytuje žákům základní kontext snímku.

2 POPIS FOTOGRAFIE (3 min.)

Označování důležitých prvků na fotografii a jejich popis.

Žáci mohou popisovat postavy a jejich chování. Osoby vlevo na snímku stojí na židli, dvojice ukazuje přes zeď děti, skupina osob vpravo nahlíží na druhou stranu, spíše tušit jsou lidé za zdí. Pozornosti žáků nemusí uniknout, že zeď je postavena improvizovaně a nejspíše narychlo.

3 KONTEXTUALIZACE FOTOGRAFIE (5 min.)

Zkoumání pramenů v doplňkové galerii a doplnění popisu ústřední fotografie.

V galerii mohou žáci vidět situaci zachycenou na ústředním snímku z většího odstupu fotografa. Obálka časopisu Life dokazuje frustraci obyvatel Západního Berlína ze situace. Mapa rozděleného Německa s popisem kontextualizují geopolitickou situaci. Vzpomínka Boba Diglana dokresluje, jako mohli Berličané bezprostředně vnímat postavení zdi.

Učitel může nyní nebo na jiném místě doplnit klíčové informace o postavení zdi. Na konci 2. světové války bylo Německo rozděleno vítěznými spojenci do okupačních zón. Tak i Berlín. Ze sovětské zóny s východní částí Berlína vznikla Německá demokratická republika. Do americké, britské a francouzské zóny (Západního Berlína) ale směřovaly denně až 2 tisíce uprchlíků z východu. Celkem jich od roku 1949 odešlo na Západ asi 3 miliony. V srpnu 1961 se východoněmecká vláda rozhodla západní část města obehnat neprůchodnými bariérami, nejdříve pouze pomocí ostnatého drátu, později pomocí zdi a betonových panelů. Ústřední fotografie byla pořízena v Západním Berlíně.

4 ŠKÁLOVÁNÍ KLÍČOVÝCH VÝRAZŮ (5 min.)

Zvětšování či zmenšování pocitů podle toho, jak se pravděpodobně cítili Berličané během výstavby zdi.

Učitel může zdůraznit východisko, že myšlenky a prožívání osob na fotografii nebudou nutně a pravděpodobně politické komentáře, ale spíše asociace, které událost bezprostředně vyvolávala (např. v případě osob

ukazujících kojence to mohla být obava, zda je uvidí v brzké budoucnosti jejich prarodiče či příbuzní na druhé straně).

Učitel může uvést na pravou míru, že rozhodující zde není perspektiva obyvatel buď západní nebo východní části města, ale obyvatel Berlína jako takových. Byť musely být perspektivy v dílčích ohledech odlišné a učitel může tuto skutečnost samozřejmě tematizovat.

5 INTERPRETACE PRAMENŮ (10 min.)

Žáci na základě předchozí analýzy fotografií a dalších pramenů odpovídají do textových polí na otázky: ? Co mohlo rozdělení Berlína znamenat pro obyvatele města? V odpovědi zdůvodněte svůj výběr z předchozího slidu.

? Představte si, že byste měli možnost setkat se dnes s lidmi z úvodní fotografie, kteří byli v té době dětmi. Na co byste se jich zeptali?

Za výbornou odpověď lze považovat takovou, v níž žáci reflektují, že Berličané mohli zažívat všechny pocity z výčtu na předchozím slidu, resp. rozepíšou důvody, proč za převažující považují takové, které přece jen zdůraznili.

Druhá otázka otevírá prostor pro další úvahy žáků o příčinách politických událostí a jejich důsledcích pro každodenní život jednotlivců.

Další možnosti zapojení do výuky:

Učitel může vybídnout žáky, aby dohledali současnou podobu ulice podle jejího názvu a pokusili se lokalitu zaměřit prostřednictvím aplikace Google Maps. Budou neúspěšní, neboť domy byly strženy a vzniklý prostor zastavěn novou bytovou výstavbou. Výrazná změna prostoru Bernauer StraÙe ale probouzí zvědavost a otevírá otázky, kdy došlo k odstranění zdi a sjednocení města, zda je rozdělení města stále živé a jak ovlivňuje zdejší život.

V ulici lze navíc díky Google Maps dohledat objekty, které jsou součástí Památníku Berlínské zdi: vedle Dokumentačního střediska, Kaple smíření a Pamětního okna s portréty obětí mohou vidět i pozůstatky hraničního systému.